

A Reformáció 500 éves jubileuma Kajaani, 2017. augusztus 21.

A történetírás 1517. október 31-ét tekinti a Reformáció kiinduló pontjának. A hagyomány szerint ekkor szegezte ki Luther Márton (1483-1546) vitaindító 95 tételét a wittenbergi vártemplom kapujára. A reformátor az egyházi élet és tanítás ige szerinti reformját sürgette. Nem újítani akart, még kevésbé egyházszakadást, sokkal inkább visszatérést az igei alapokhoz: megtisztítani az egyházat minden evangélium ellenes emberi hagyománytól.

A reformátori gondolatok bámulatos gyorsasággal terjedtek, és egész Európát átfogó mozgalommá nőttek, és nem csak az egyházat rengette meg, de nagy hatást gyakorolt a kulturális, társadalmi és gazdasági életre is. A reformációnak nincs vége, csak kezdete van. Az ige szerinti megújulás mindig aktuális marad. 500 év távlatából meg kell látnunk és meg kell becsülnünk azokat az értékeket, amelyeket a reformációnak köszönhetünk. Felbecsülhetetlen reformátori örökség maradt ránk. Nyilván bűnbánattal kell beismernünk azokat a nem kívánt koloncokat, sértéseket, tragédiákat, amelyek ugyancsak a reformáció hozadékaként, kísérő jelenségeiként beárnyékolják annak értékét, jelentőségét. Meg kell keresnünk a módját úgy ápolni és tovább adni a reformáció drága örökségét, hogy abból minél tisztábban, átütő erővel ragyogjon az evangélium, s így minél több testvérünk jusson igaz, építő hitre és Krisztus-ismeretre.

Ma sokan új reformációt várnak, és nekünk szegeznek a kérdést: a mai egyház mit tesz annak érdekében, hogy a reformáció megvalósuljon egyházközösségeinkben?

Tudnunk kell: a reformációt nem mi emberek csináljuk. Annak idején Luther sem gondolta úgy: én leszek a reformátor. Hanem sok-sok imádság és igetanulmányozás nyomán jutott el az evangélium helyes megértésére, és volt bátorsága rámutatni azokra a tévelygésekre, visszaélésekre az egyház életében, amelyek evangélium ellenesek voltak. Isten Szentlelke vezette őt. Isten Szentlelke munkálta a reformációt az emberi szívekben. A reformátorok csak eszközei voltak Isten teremtő, meglevenítő Lelkének.

Másképpen vert gyökeret a reformátori hit és tanítás, illetve az evangélikus identitás a magyarok és a finnek között. Nálunk alulról épült fel az evangélikus egyház. Előbb a lelkekben forrt ki a reformátori tanokkal azonosulni tudó mély hitbeli meggyőződés. Kereskedők és peregrinus diákok hozták magukkal az ige iránti éhséget és plántálták el a reformátori tanokat. Az egyház népe kényszerítette ki a hatalmon levőktől a reformációhoz csatlakozás engedélyezését: mind a lutheri, mind a kálvini irányzat képviselői lassan egyházzá szerveződtek, új egyházszervezetet építettek fel zsinat-presbiteri elvek alapján. A reformátori hit erősségét, mélyre ható gyökereit a magyar népben igazolja az a tény, hogy később a 17-18. századi nagyon kemény és véres rekatolizáció – bár sok területet szerzett vissza, és ma magyar nyelvterületen többségben vannak a római katolikusok – mégsem tudta megsemmisíteni az élő protestáns egyházakat. Az a sok sérelem és feszültség, amelyek ebben a korszakban egymás ellenségeivé torzították a protestánsokat és római katolikusokat, mind e mai napig érezteti hatását

A finn nép – tudomásom szerint – felülről, politikai döntés útján csatlakozott a reformációhoz. A finnek, úgy mondd, hivatalból evangélikusok lettek. Valószínű,

hogyan az egyháztagek lelki, hitbeli megújulása, a reformátori tanok recepciója később valósult meg.

A Magyarországi Evangélikus Egyház már 10 éve készül az 500 éves jubileumra. Az előkészület éveit – német mintára - tematikusan építettük fel. Különös hangsúlyt kapott az a kérdés, hogy ünnepelni fogunk-e, vagy csak emlékezni? Katolikus többségű országban érhető ez a dilemma, hiszen a többség csak egyházszakadást lát a reformációban. Jó volt megtapasztalni, hogy katolikus részről is sokan felismerték a reformáció értékeit, áldásait, és készen állnak velünk együtt emlékezni és feldolgozni az elmúlt 500 év tanulságait.

A reformáció 500. éve sok egyházi rendezvényt hívott életre: ünnepi istentiszteletek, előadások, kiadványok, hangversenyek, tanulmányi kirándulások, vetélkedők hívják fel a figyelmet a jeles évfordulóra. Néhány példát említek meg: Erre az alkalomra felújították a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti múzeumát. De a Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség is létre hozott egy kiállító tért a nagytemplomban az orgona mögötti térben: A reformáció öröksége a tírjákok (=a nyíregyházi, eredetileg szlovák ajkú evangélikusokat hívják így) körében. Ugyan-ezzel a címmel egy tanulmánykötetet is kiadtunk, amelyben helyi történészek, muzeológusok, etnográfusok írták le: hogyan éltek hívő elődeink, mit jelentett számukra az evangélikus vallásukhoz való ragaszkodás és milyen szorgalmas kitartó erővel építették fel a várost, a templomot és az iskolákat. A Magyarországi Evangélikus Egyház pedig eltervezte Luther műveinek kiadását magyarul. Már 3 vaskos kötet jelent meg. Ezeket a köteteket minden egyházközség megkapja. Nagy sikernek örvend a Lutherről készült animációs film is, amelyet bizonyára majd finn testvéreink is megtekinthetnek. A Nyíregyházi Evangélikus Egyházközség szeptemberben tanulmánykirándulást szervez az erdélyi reformációi emlékhelyek megismerése céljából.

Országos szinten és egyházközségi szinten is reformációi emlékbizottságok alakultak, amelyek koordinálják, szervezik ezeket a rendezvényeket. Ugyanakkor állami szinten is létre jött egy Reformációi Emlékbizottság, amely pályázatokat ír ki és szervezi az állami rendezvényeket. Nagyszabású nyitó rendezvényen vehettek részt Budapesten az emlékév kezdetén a különböző felekezetek képviselői, és az idén október 31-én ugyancsak közös állami rendezvényen fogunk emlékezni az elmúlt 500 év áldásaira, értékeire a budapesti sportarénában, ahol a Kormány a legmagasabb szinten képviselteti magát.

Magyarország Kormánya az 500 éves jubileum alkalmából anyagi támogatást is adott az egyházaknak műemlék templomaik restaurálására. Így pl. a győri Insula Lutherana fog új köntösbe öltözni, vagy a budapesti evangélikus múzeum újult meg a legkorszerűbb infrastruktúrával, de a nyíregyházi evangélikus nagytemplom belső restaurálását és központi gyülekezeti ház felújítását is elvégezhetjük állami támogatással. Jelenleg a tervezés zajlik. A kivitelezési munkálatokat – jó reménység szerint – ősszel fogjuk kezdeni.

Magyarország legnagyobb felekezete a római katolikus egyház, majd a református egyház következik, utána a görög katolikus egyház és csak negyedik helyen áll az evangélikus egyház. Ökumenikus kapcsolataink kétirányúak. A református egyházzal kapcsolatban nincsenek tanbeli fenntartásaink. Kapcsolataink nyilvánvalók. Nyíregyházán közösen szoktunk emlékezni a reformációra: egyik évben a református

templomban gyülekezünk, onnan reformátori énekeket énekelve, fáklyákkal átvonulunk az evangélikus templomba, ahol közös istentiszteleten veszünk részt. A következő évben pedig az evangélikus templomban gyülekezünk és onnan vonulunk át a református templomba együtt ünnepelni. Református testvéreinkkel már a Leuenbergi Konkordia előtt is szószéki és úrvacsorai közösségben éltünk. Nyilván az egyházi előjárók személyes kapcsolatától függ, hogy ez a kapcsolat gyülekezeti szinten is érvényesül-e, vagy akadozik.

Római katolikus testvéreinkkel baráti kapcsolatot ápolunk. Az ökumenikus imahét nagyszerű alkalom arra, hogy megismerjük egymás templomait, lelkészeit. Nyíregyházán felemelő hetet jelent az ökumenikus imahét. A kezdő és záró istentiszteletet minden évben az evangélikus templomban tartjuk (mert ez a legnagyobb befogadó képességű templom a városban), majd két-két este a belvárosi római katolikus, görög-katolikus és református templomban gyűlünk össze. Részt vesznek rajta a baptista és methodista gyülekezet tagjai is.

Az evangélikus egyházban vannak ökumenikus beállítottságú lelkészek és hívek, akik nyitottak a római katolikusokkal együtt gondolkodni és adott esetben ünnepelni, és vannak, akik teljesen elzárkóznak, az ökumenikus imahéten sem vesznek részt. Nyilván katolikus részről is érzékelhető ez a kettősség. Én ökumené párti vagyok, és arról álmodozom, hogy előbb-utóbb eljön a közös communio órája. A tavaly októberben a reformáció előtti héten tartott esti igehirdetési sorozatunkra a református, baptista és methodista lelkésztársaim mellett meghívtam a római katolikus plébánost is igehirdetési szolgálatra. Örömmel vállalta és nagyszerű igehirdetést tartott két nappal az előtt, hogy Ferenc pápa Lundba érkezett volna. Jelzés értékűnek tartom viszont, hogy mi evangélikusok már régóta tudtunk arról, hogy a pápa részt fog venni a lundi reformációi alkalmon. Az evangélikus egyházban ez felerősített hírnek számított. Római katolikus szolgatársam tőlem hallotta először ezt a hírt, amikor meghívtam.

Befejezésül egy egészen személyes vallomást kívánok elétek tárni. Lelkészi szolgálatom mellett egyházzenevel is foglalkozom. Most éppen egy oratóriumot komponálok, amelyben a reformációra szeretnék reflektálni. Jó reménység szerint jövő év reformációi ünnepén (amikor templomunk belső felújításáért fogunk hálát adni) be is fogják mutatni. Tervezett oratóriumom tételei: 1. Conformatio (egymás mellett formálódás az ökumenében), 2. Formatio (az egyház megalakulása, a pünkösdi történet), 3. Deformatio (a középkori egyház hanyatlása, amikor az emberi hagyományok elhomályosították az evangéliumot), 4. Reformatio (amikor az ige mércéje szerint szerveződött újjá az egyház egy része), 5. Conreformatio: eljött az ideje annak, hogy a különböző felekezetekkel együtt „reformálódjunk”. Ha leszünk elég nyitottak, alázatosak az együtt reformálódásra, akkor lesz közös communio is.

Dr. Kovács László Attila